

shrnující základní termíny jako areál, žánrová typologie, genealogie, zónové komplexy, světová literatura apod. Význam Pospíšilových reflexí vidím i v tom, že důsledně obhajují brněnský koncept areálových studií, tj. prostřednictvím studia jazyka a textů nově vymezují žánrové podloží literatury jako možný průsečík vnějšího (prostorového) a vnitřního (poetologického) okruhu.

Miloš Zelenka

HLUBOCE PRAVDIVÁ VÝPOVĚĎ

Ivan Dorovský: *S domovem v srdci*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 215 s. ISBN 978-80-210-6867-4.

Významný český, ale i makedonský literární vědec Ivan Dorovský se na něláhání řady přátel, ale nepochybně i z hlubokého vnitřního přesvědčení odhodlal k napsání svých pamětí. Málokdo z našich spoluobčanů má za sebou tak složité peripetie svého dětství a raného mládí, poznamenané prvním krutým poválečným konfliktem, k němuž došlo v Řecku vzhledem k měnící se mezinárodní situaci bezprostředně po skončení druhé světové války v letech 1946–1949. Občanská válka, kterou autor právem pokládá za nesmyslnou a zbytečnou, skončila po porážce povstalců mohutným exodem dětí i dospělých, jimž hrozila fyzická likvidace, do Jugoslávie, Bulharska, Rumunska, Maďarska, Československa a Polska, což ještě více zostřilo napětí mezi Východem a Západem. Autor prostudoval rozsáhlou zahraniční i domácí literaturu, kterou podrobuje kritice na základě svých osobních zkušeností a rozsáhlého srovnávacího studia. Největší pozornost věnuje přílivu běženců do Československa, jejichž přesný počet včetně časového harmonogramu uvádí v úvodní studii a v obecnější rovině shrnuje v ruském a anglickém resumé. Vzhledem k tomu, že po odsunu Němců zůstala volná ubytovací kapacita především v pohraničních oblastech, byli bývalí řečtí obyvatelé umístěováni podobně jako volyňští Češi především do těchto lokalit.

Vlastní vzpomínky autor člení na dvě části – řeckou a československou. Kruté dětství, jež je tématem první části memoárů, čtenáře zavádí do rodné autorovy vesnice Čuka, kde se chlapec snaží nahradit nejen otce, pracujícího po celá léta kdesi v Austrálii, ale i ostatní mladé muže, postupně odcházející k partyzánům. Takové epizody, jako orání ve věku jedenácti let či úspěšný zápas s vlky jakoby záměrně připravovaly chlapce na kalvárii cesty dětí za záchranou do zemí, jež nabídl řeckým běžencům svůj azyl. Ivan se tak posléze dostal až do internačního tábora v Brně a následného dětského domova v Klokočově, zatímco o své matce a ostatních příbuzných se dozvěděl až mnohem později, poté, co se v Gottwaldově vyučil strojním zámečnickem a co se mu jako dobrému studentovi dostalo možnosti přejít na gymnázium. Kdo pamatuje tem-

nou dobu první poloviny 50. let, kdy byla země hermeticky uzavřena, čte jeho líčení cesty do Budapešti a vzdálené obce Ivancze s napětím a překvapením, že se to tomu chlapci ze zapadlé vísky nedaleko albánských hranic vůbec podařilo.

Vzpomínky Ivana Dorovského na to, za jak obtížných okolností chodil z Klokočova do školy ve Vítkově, jakým zážitkem byl pro něho letní tábor v Chotěboři, jak se jeho maminka v třiapadesáti letech naučila v Maďarsku číst a psát, jak odmítl odjet za otcem do Austrálie s poukazem na to, že chce raději studovat v Československu, které mu to svojí podporou umožnilo – to vše vypovídá i o tom, jak velkého úsilí bylo třeba, aby se z venkovského chlapce, který neznal ani přesné datum svého narození, stal vysokoškolský profesor a makedonský akademik. A to ani nemluvíme o tom, jak bravurně zvládl češtinu, jež se stala jeho druhým rodným jazykem, v němž je schopen oboustranně překládat a psát vlastní poezii.

Čtenář však v jeho prostě a nenuceně napsaných memoárech nalezne i mnoho etnografických a etnologických informací z doby, kdy byly ještě součástí běžného života lidové svatby, trvající nejméně týden, a kdy se rodilo ve stoji, ruce pevně opřené o dvě tyče. Teprve když bylo dítě bezpečně zabalené v prostěradle, mohla matka ulehnout na připravený slavník. Na venkově, kde doktora nikdy ani neviděli a vlak spatřili až tehdy, když je měl odvézt daleko za hranice vlastní země, bylo všechno přirozené. Děti poznaly vše v přírodě, takže je nic nepřekvapovalo ani u lidí. Z dalekého domova si však odnášely vzájemnou lásku, věrnost a smysl pro rodinnou soudržnost. Proto ani pisatelí vzpomínek nebylo zatěžko žít ve společné domácnosti s rodiči své ženy, u níž našel svůj ztracený domov. Jeho vlastní rodiče se po dvaceti letech odloučení sešli v Austrálii. Se starším bratrem partyzánem se setkal po čtyřiaadvaceti letech r. 1970 v Brně, jak to vše dokládá fotografická příloha.

Čtenáři se postupně dozvídají řadu důležitých informací o politických podmínkách repatriace, o peněžité podpoře, kterou studující dostávali od československé vlády či o mezinárodní komunistické spolupráci. Pisatel informuje rovněž o způsobu výuky, kdy žáci byli zařazováni do českých škol až poté, co zvládli výuku v řečtině, a posléze i v češtině natolik, aby byli schopni si novou látku osvojovat spolu s českými dětmi. Svoje složité životní peripetie autor dovádí až do počátku svého působení na brněnské univerzitě, kde podává i výstižné charakteristiky svých učitelů a následných kolegů.

Kniha však zasahuje i do roviny obecnější, protože přináší osobně prožitou zkušenost exulanta a jeho pojetí hodnot, které si každý uvědomuje v cizím prostředí mnohem markantněji než doma, zvláště když je prožívá v dětském věku. Pod pojmem domov v srdci tak lze chápat nejen vzpomínku na dětství ve vesničce, již válečné události zcela setřely se zemského povrchu, ale i nově získaný domov v zemi, kam kdysi pisatel přišel jako chlapec. Protože domov se jmenuje láska.